

СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА У ПОЛЬСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Ірина Нестайко,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
E-mail: nestajko_irena@ukr.net

Надія Сеньовська,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
E-mail: ipp56@tnpu.edu.ua

Інклюзія у сучасному польському суспільстві є важливим напрямом соціальної політики, що відповідає європейським стандартам рівності, прав людини та боротьби з дискримінацією. Польща, як член Європейського Союзу, активно впроваджує моделі, спрямовані на створення відкритого, доступного та справедливого середовища для всіх членів суспільства, зокрема осіб з інвалідністю, мігрантів, національних меншин та інших вразливих груп.

Законодавчою основою інклюзії є:

- Конституція Республіки Польща гарантує рівність прав і свобод [2].
- Закон про рівне ставлення (2009) забороняє дискримінацію за ознаками статі, віку, національності, інвалідності тощо.
- Польща є учасницею міжнародних програм, зокрема Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю [5].

Що стосується інклюзивної освіти, то у Польщі діє система інклюзивної освіти, що дозволяє дітям з особливими потребами навчатися у звичайних школах; запроваджено індивідуальні освітні плани, надається підтримка психологів, логопедів, асистентів); активно розвиваються освітні програми для дітей-мігрантів, зокрема українців, з урахуванням

мовних і культурних особливостей; проводяться тренінги для педагогів з інклюзивної практики [4].

Інклюзивна модель у польських школах передбачає повноцінну участь учнів з різними потребами у загальноосвітньому процесі. Можна виділити такі основні акценти:

- індивідуальні навчальні плани (IPET) для дітей з інвалідністю або труднощами в навчанні;
- робота асистентів учителя, спеціальних педагогів, психологів;
- міждисциплінарні команди підтримки, які визначають стратегії адаптації для конкретної дитини;
- мовні підготовчі курси для дітей мігрантів, насамперед українців;
- додаткові заняття з польської мови як другої (język polski jako obcy);
- участь батьків у процесі адаптації.

У 2022–2024 рр. спостерігається суттєве зростання кількості українських школярів у польській системі освіти. У відповідь польські школи адаптують навчальні програми, запроваджують міжкультурне навчання, підвищують кваліфікацію педагогів у сфері інклюзивної та міжмовної освіти.

Ще одним з важливих аспектів є інклюзія в сфері праці:

- Стимулюється працевлаштування осіб з інвалідністю (субсидії, соціальні підприємства).
- Розвивається політика "diversity & inclusion" у бізнесі: акцент робиться на різноманітність працівників у колективах, підтримка жінок, мігрантів, акцент на рівні можливості.
- Успішно реалізовується програма професійної адаптації, наставництва та безбар'єрного працевлаштування.

Великого значення у польському суспільстві надається інтеграції мігрантів і національних меншин. Після 2022 року Польща організувала масштабну підтримку українських біженців: школи, житло, охорона здоров'я, доступ до ринку праці; діють інтеграційні центри, безкоштовні

курси польської мови, культурні програми. Закон визнає національні меншини (українську, білоруську, литовську тощо), які мають право на збереження мови, освіти, культурну автономію.

Незважаючи на високий рівень організованості у сфері інклюзії, можна зазначити на окремі труднощі та виклики, серед яких: нестача підготовлених кадрів у сфері інклюзивної освіти; Суспільні упередження щодо інвалідності, міграції, мультикультурності потребують додаткової просвітницької роботи.

Інклюзивна політика в Польщі є системною та багаторівневою. Вона охоплює законодавство, освіту, зайнятість, культуру та соціальні послуги. Створення інклюзивного суспільства є не лише вимогою часу, але й шляхом до демократичної, гуманної та європейської Польщі, в якій кожен має рівні права і можливості для розвитку [3].

Польща здійснює послідовні кроки до створення інклюзивного суспільства, де кожна людина має право на гідність, розвиток і рівноправну участь у всіх сферах життя. Розвиток інклюзії є частиною європейської інтеграції та демократичного поступу. Виклики залишаються, однак стратегічна політика, партнерство держави і громадянськості дають підстави для оптимізму [6].

Інклюзивне середовище в Польщі формується на основі системного підходу, що включає законодавчі ініціативи, освітні та трудові програми, підтримку культурного різноманіття. Хоча виклики залишаються, наявні механізми створюють потенціал для подальшого розвитку справді відкритого суспільства [1].

Список використаних джерел:

1. Семеног О. М. Українсько-Польське партнерство в галузі освіти: академічний дискурс [Текст] / О. М. Семеног, М. П. Вовк, О. Л. Фаст // Академічні студії. Серія «Педагогіка». 2022. (3). С. 100–111.
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. [online] <https://www.sejm.gov.pl>

3. Krasowska H. Języki mniejszości. Status – prestiż – dwujęzyczność – wielojęzyczność. Warszawa : Instytut Slawistyki PAN, 2020. 221 s.
4. Śliwerski B. Edukacja włączająca w Polsce: teoria i praktyka. Kraków: Oficyna Wydawnicza «Impuls», 2022.
5. Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania.
6. United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD), 2006.